

(avskriften har 8 sid.)

ACC. N:R M.9843: 1-13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ola Nilsson
 Härad: Järrestad Adress: Tommarp
 Socken: O. Tommarp Berättat av: olika personer
 Uppteckningsår: 1945 Född år 1869 i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröllopseder. s. 1-13

Luf. 52.

avskrift

ACC. N:R M. 9843:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efter min mors berättelser, som jag kompletterat genom att utfråga äldre personer, om vad de i sin ungdom hört om bruk och seder vid bröllop, skall jag söka skildra de bröllopsse-der, som voro brukliga här vid tiden för mina föräldrars bröl-lop.

I november 1858 vigdes mina föräldrar. Bröllopfesten på-gick i tre dagar. Före bröllopet kom den förmögnare släkten till bröllopgården med så kallad "boleja" (förning), som be-stod av kött, bröd av flera slag och fjärdingar med hembryggt öl, smör risgrynsgröt, sockerkaka m.m. Bruden kläddes och pyn-tades av någon i konsten förfaren kvinna. Hon kammades och flätades konstnärligt med flera lysande och mångfärgade sil-kela (sidenband) inflätade i håret. Bruapiorna (brudtärnor) vid ovannämnda tillfälle två, voro även flätade med silkela i håret men något enklare än bruden. Bruden även som bruapior-na voro mörkklädda med silkebröstdukar i många lysande färger inknäppta i barmen, så att de voro synliga emellan häktorna å bröstet och vid halsen. Lintyget som knäpptes vid halsen med en större silverknapp, hade knypplad eller broderad bred krag^e och även sådana liningar om handlederna.

Förmögnare brudar hade kläder av svart kläde annars av hem-vävt tyg. Psålamboken, vanligen en gåva av fästmannen, hörde också till brudens utstyrsel.

Betyder nog inte
förning i allmänhet
Ursprunglig be-
tydelse: betättning
(in nature) åt föred-
junta för skötsel
av djuren.

avskrift

ACC. N:R M. 98 43: 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bruden brukade ombesörja brogemansskjorta och strumpor åt brudgummen.

Vigselringen var av silver och var bred ovanpå fingret med spetsar i fingrets längdriktning, på mitten satt en grön och å varje spets en röd sten.

Vid avfärden från bröllopgården till kyrkan åkte bruden jämte bruapiorna med någon brudgummens närmaste släkting. Det kallades att åka henne brud. Före bruden red brudgummen jämte två förridare - unga släktingar eller vänner till brudparet - Närmast efter bruden kom slakten och därefter vänner och andra inbjudna. Då brudföljet kommit ett stycke på väg mot kyrkan, vände förridarna och sprängde i gallopp förbi skjutsarna tillbaka hem till bröllopgården, där de redo runt gårdsplanen och sedan ut genom porten och i väg, tills de hunno bröllopståget där de åter intogo sina platser vid brudgummens sidor. Vad detta bruk skulle betyda, har jag inte lyckats få förklaring på. Bruden ledsagades in i kyrkan av brudgummen efterföljda av bruapiorna och bägge förridarna och därefter övriga bröllopgäster. Då spelmannen var med till kyrkan, spelade han vid vapenhusdörren då brudstassen tågade in. Bruapiorna jämte förridarna voro som uppvaktande under vigseln. Vigseln förrättades vanligen före gudstjänsten. Vid norra si-

avskrift

ACC. N:R M. 9843:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dan i kyrkans kor fanns en stol vari brudparet jämte de uppvaktande hade sina platser under gudstjänsten. Stolen kallades därför bruastolen.

Vid hemfärden från kyrkan åkte brud och brudgum tillsammans. Förridarna redo som förut före, men då de närmade sig bröllopsgården, satte de upp farten och voro hemma och togo emot brudpar och bröllopgäster och trakterade dem med vin och sockerkaka medan de ännu sutto i vagnarna. Vid bröllopsmiddagen satt brudparet i långbänken vid ena bordsändan på en konstvävd agedyna. Bänkarna voro i övrigt belagda med konstvävda drätter. Gästerna placerades med mer och mindre krusning vid borden. Närmaste släkten skulle sitta närmast brudparet. Middagen bestod av bröd, smör, ost, och bruna bönor med rullekorv, lammkött och fläsk därefter köttsoppa sedan stekt kyckling e.d. Till efterrätt vin och sockerkaka. Maten sköljdes ned med kraftigt, skummande, hembryggt öl jämte brännvin. Efter middagen vidtog nöjena. Gubbarna rökte sina långpipor. Ungdomen lekte och dansade. En lek kallad långdansen var omtyckt. Gästerna med spelman och brudpar i spetsen marscherade par om par efter varandra i en lång rad genom rummen ut kring gården och in igen.

avskrift

ACC. N:R M. 9843:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vals och polka dansades annars mest. Emellan danserna intogs förfriskningar som bestodo av romtoddy och kaffe. Skjutning förekom såväl under hemfärden från kyrkan då gårdar passerades som senare under festen. Vid många bröllop spelades då middagen avåts. Emot aftonen kommo "milkakvingor" (grannhustrur) med mjölk till den myckna risgrynsgröten som kokades i innemurade kitteln. De fingo alltid någon smakbit i sin spann med sig hem av den goda bröllopsmaten. På efternatten serverades andra måltiden, som även den börja med bröd, smör och ost, därefter fiskrätt sedan risgrynsgröt med efterrätt och drycker som vid middagen. Potatis ansågs som vardagsmat och bjöds inte på storgillen. Innan första bröllopsdagen avslutades skulle bruapior-na avkläda bruden, lösa hennes flätor och borttaga silkelana. Förridarna skulle avkläda brudgummen, varvid de börja med stövlarna, vilket blev en ganska svår uppgift, han sökte nämligen genom att kröka fötterna inne i stövlarna göra det omöjlig. Först sedan de voro uttröttade gav han efter. Andra dagen samlades gästerna vid tiotiden, då de först trakterades med besken (brännvin kryddat med malört) och därefter frukost, som bestod av kokad ölsupann och kall i stycken uppskuren "boleje"-gröt - risgrynsgröt som gästerna haft med sig - vilken de åto ur händerna. De övriga måltiderna voro rätterna och även dryckerna ungefär desamma som första dagen. Nöjena voro också de-

ACC. N:R M. 9843:5

avskrift

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

samma. Men de nygifta utövade själva värdskapet.

Tredje dagen var lik föregående dag, men den avslutades tidigare. Då skulla alla, som haft "boleja" (förning) med sig, vid avfärden hava något tillbaka med sig hem. Inbjudningen till bröllop skedde muntligt, genom att någon gick eller red omkring och anmodade dem, som skulle komma.

Vid ett bröllop i Stiby församling nyåret 1874 därför mina föräldrar voro gäster förekommo i det närmaste samma bröllops-seder, som här ovan skildrats, men middagen var något moderniserad. I stället för den sedvanliga köttsoipan serverades sviskonsoppa tillagad av sviskon, russin och vin, och även köttbiffar serverades. Det var nya rätter för denna ort. Den 10 december 1892 var jag bland gästerna vid ett större bröllop i Ö. Vemmerlöv. Där fanns inte spår av gamla bröllopsseder. Inbjudnin- skedde genom kort med posten. Kortet har jag ännu i behåll. Vigseln försiggick hemma. En kammare var iordningställd med altare och brudpallar. När gästerna anlände befann sig brudparet därinne, först när vigsselförrättaren kom öppnades dörrarna. Bruden var i svart klänning med myrtenkrona och slöja. Vigselringen var en slät guldring. Efter vigseln gingo gästerna, med prästen och de närmaste anhöriga före, fram och togo brudparet i hand och gratulerade.

avskrift

ACC. N:R M. 9843:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Därefter bjöds vin och bakelser. Middagen, som senare serverades, började med smörgåsbord med ett otal rätter, därefter buljong och pastejer sedan fiskrätt med potatis och sist helstekt gås. Desserten var glass, bakverk, frukt och vin. Finare brännvin öl och flera sorters vin serverades. Middagen avåts vid s.k. gående bord d.v.s. maten var framsatt på ett större bord, där var och en själv tog för sig på tallriken och gick så att äta där det bäst passade sig. Dryckerna serverades från ett särskilt bord eller bars omkring på en bricka.

Brudparet och prästen skulle alltid först taga för sig av rätterna sedan damerna och sist herrarna. Emot aftonen börjad dansen vals, polka, masurka, kadrilj och svingedans varo vanligast. Vem som öppnade dansen minns jag inte, men de flesta herrarnadansade med bruden, men brudkronan dansades inte av. Under pauser i dansen bjöds på ~~g~~roggar, kaffe, cigarer och även många slags frukt, bakverk och vin. En herre gick ikring med en tallrik och tog upp spelmanspängar. På morgonen serverades kaffebrukost. Därmed var det bröllopet slut. En del presenter överlämnades till brudparet. Även tårtor medhavdes, som ställdes in på ett bord att av gästerna beskådas innan de serverades. På pastorsexpeditionen vigas nu många, men vid finare bröllop sker vigseln alltid i kyrkan. Gästerna samlas inne i

avskrift

ACC. N:R M. 9843:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kyrkan . Endast tärnor och marskalkar invänta brudparet i vapenhuset och inträda med det i den med ljus, blommor och grönt och ibland med höga björkar fint dekorerade kyrkan. Bruden är vitklädd med slöja och myrtenkrona och ibland även myrtenkrans och bukett, som under vigselakten hålles av den närmaste tärnan. Vigselringen är alltid en slät guldring. Vid middagen pleceras gästerna med placeringskort vid sittande bord, så att prästfolket och närmaste släkten kommer närmast brudparet. Bodet dukas i hästskoform och prydes med mycket blommor. Trakteringen är väl ungefär densamma som vid det från Ö.Vemmerlov skildrade bröllopet med undantag av smörgåsbordet, som vid middagen nu inte förekommer. Musik brukar det vara under middagen. Dansen pågår vanligen hela natten men med andra modernare danser.

Presenter åt brudparet överlämnas nu på andra lysningsdagen och inte på bröllopsdagen. Telegram och lyckönskningar bruka inkomma under bröllopsdagen.

Frågorna om lånat ring, om vardagsring, om sporröl, om takklädsel, om päll i kyrkan, om blosshållare, att lämna mat på tallriken, att slå ring om brudgummen, om ungdomens sängelag vid bröllop, om spräckt träsko under sängen, om lånat plagg, om päng i skon, om skalade granar eller björkar vid bröllops-

ACC. N:R M. 9843:8

avskrift

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gården, om kockabränne, om björkdragning. Dessa frågor gälla bruk som troligen aldrig förekommit här på orten, åtminstone finns ingen, som hört omtalas sådana seder.

Ingen kyrka här ikring har brudkrona att låna ut. Myrtenkrona är den enda slags krona jag hört om.

Om en brud varit med barn har alltid betraktats som stor skam, och har det varit synligt, har hon ej burit krona men väl krans och slöja.

Någon utvändig pyntning av bröllopgården, utom städning och rengöring förekommer inte, men där det finns fålggstång går flaggan i topp bröllopsdagen.

Den vita brudklänningen är inte gammal här på orten högst ett femtontal år. Att ropa fram brudparet är också nytt.